

Ìwé Jóeli àti Ìjọ Adventist Ọjọ Keje ti Laodicea - Nọmbà Méjilélọgbọ̀n

Jeff Pippenger

2026-01-20

Nọmbà Mèrìnlélọgbọ̀n

Ó ti jẹ ìrìnàjò tí ó lọ dièdiè láti dé ìwé Joeli, pèlú Peteru gégé bí ẹlẹrìí wa. Peteru jẹ ọkan lára àwọn àmì àpẹẹrẹ tí ó ẹe ìyanu jùlọ nínú Ọrọ̀ àsọtẹlẹ̀ Ọlórùn, sùgbọ̀n gbogbo wọn kì í ẹe bẹ̀ẹ́ bí? Peteru wà ní Kesarea Filipi, ó sì tún wà ní Pentikosti nínú yàrà òkè ní wákàtí kẹta, lẹ́yìn nàà nínú tẹmpìlì ní wákàtí kẹsàn-án ọjọ kan nàà. A kàn Jèsù mọ agbelebu ní wákàtí kẹta, ó sì kú ní wákàtí kẹsàn-án. A pè Peteru sí Kesarea ní wákàtí kẹsàn-án, sùgbọ̀n Kesarea tí a pè é sí nínú ìtàn Korneliu kì í ẹe Kesarea Filipi ní isàlẹ̀ Ọkè Hermoni, bí kò ẹe Kesarea etí òkun, tí a n pè ní Kesarea Maritima.

Kesarea Maritima ni ilú etikun tó wà lóri Ọkun Mèditaréníànù, ní iwọn ijìnnà bíi máìlì 30–35 sí àrìwá Tel Aviv òde-òní (Herodu Nlá ni ó kọ ọ gégé bí ilú ibùdó Ròòmù ọlọ́lá kan). Ó máa n farahàn lópọ̀ ìgbà nínú ìwé Ìṣe Àwọn Àpósítélì (a mẹnuba rẹ̀ ní ìgbà méeèdógún), òun sì ni èyí tí ọ̀pọ̀ èniyàn sáábà n tọka sí ní sọkí gégé bí “Kesarea” nínú Májẹmú Tuntun. Filippi Ajíhìnre n gbé níbẹ̀ pèlú àwọn ọ̀mọ̀bínrìn rẹ̀ mērin tí wọn n sọtẹlẹ̀ (Ìṣe 8:40; 21:8). A fi Pọ̀lù sẹ̀wọ̀n níbẹ̀ fún ọ̀dún méjì, ó sì dúró níwájú àwọn gómìnà Félíikì àti Fẹ̀stusi, àti níwájú Ọba Agrippa (Ìṣe 23–26). Ohun tí ó ẹe pàtàkì jù lọ, bóyá, ni pé níbẹ̀ ni Pétèrù ti wàásù fún Kọ̀nìlìù, ọ̀gágun Ròòmù ọ̀rúnrún—èyí tó jẹ̀ iyípadà pàtàkì àkókó àwọn Kẹ̀fẹ̀rì sí ẹ̀sìn Kristẹ̀ni (Ìṣe 10) ní ọ̀dún 34 AD, nígbà tí ọ̀sẹ̀ nàà tí Kristi fi fidí májẹmú múlẹ̀ pèlú ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀, parí.

Yòò sì fi májẹmú nàà múlẹ̀ pèlú ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ fún ọ̀sẹ̀ kan: àárín ọ̀sẹ̀ nàà ni yòò sì mú kí ẹ̀bọ̀ àti ọ̀rẹ̀ dáké, àti nítorí ìtánkálẹ̀ àwọn ìrira yòò sọ ọ̀ di ahoro, àní tí tí dé ìparí pátápátá, èyí tí a ti pinnu yòò sì dà sórí ahoro nàà. Danieli 9:27.

Kesarea Maritima jẹ olú-ilú isàkóso Romu ní Judea, ó sì jẹ ibùdó pàtàkì fún àwọn Kẹ̀fẹ̀rì. Kesarea Filipi sì jẹ ilú mīràn, tí ó wà ní àrìwá jìjìn, nítòsì isàlẹ̀ Ọkè Hermoni (ní iwọn bíi máìlì 25–30 ní àrìwá Ọkun Galili), ní agbègbè tí a n pè ní Golan Heights nísinsinyí (Baniyas òde-òní). A mẹnuba rẹ̀ nikan nínú àwọn Ìhìnre (Mátìù 16:13 àti Máàkù 8:27), nígbà tí Jesu mú àwọn ọ̀mọ̀-ẹ̀yìn Rẹ̀ lọ sí Kesarea Filipi. Èyí ni ibùdó olókikì nàà níbi tí Peteru ti jẹwọ̀ pé Jesu ni “Messiah, Ọmọ Ọlórùn aláàyè,” àti níbi tí Jesu ti kéde pé, “Lóri àpáta yìí ni Èmi yòò kọ Ìjọ Mi sí, àwọn ẹnu-ọ̀nà Hades kì yòò sì borí rẹ̀” (Mátìù 16:13–20). Agbègbè abòrìṣà ni, pèlú àwọn tẹ̀mpìlì fún àwọn ọ̀lórùn Gíríkì, ní pàtàkì fún Pan, ọ̀lórùn ewúré, ẹni tí a n pè ihò àpáta rẹ̀ ní “àwọn ẹnu-ọ̀nà ọ̀run-àpáadi,” èyí sì mú kí ikéde Jesu níbẹ̀ ẹe pàtàkì gan-an.

Àwọn ilú méjèjì nàà yà pátápátá síra wọn nípa ipò agbègbè àti nípa ìtàn—ọkan jẹ ibùdó ọkun Romu tí ó kún fún isòwò ní guúsù iwọ̀-òòrùn, èkejì sì jẹ ibùdó Hèlénístìkì/abòrìṣà ní àrìwá lẹgbẹ̀ ibi ipilẹ̀ omi Odò Jọdànì. Èyí tí ó wà létikun ni ó jẹ olóri nínú Ìwé Ìṣe Àwọn Àpósítélì, nígbà tí èyí tí ó wà ní àrìwá jẹ àárín gbùngbùn isẹlẹ̀ pàtàkì kan nínú àwọn Ìhìn Rere. Kesarea ti ọkun jẹ ààmì Romu—eranko nàà, Kesarea ti ilẹ̀ sì jẹ ààmì ejò nàà. Arabinrin White fi àkókò láti orí agbelebu dé

Peńtíkòsì hàn, “àkókò Peńtíkòsì,” tí ó bèrè ní orí agbelebu tí ó sì parí ní Peńtíkòsì.

“Pèlú ifèkúfèé àtòkànwá ni mo fi n retí àkókò nàà, nígbà tí àwọn iṣẹ̀lẹ̀ ojú Peńtékòsì yóò tún ṣẹ̀lẹ̀ pèlú agbára tí ó tóbi ju ti igbà nàà lọ. Jòhánù wí pé, ‘Mo sì rí angẹ̀lì miiran sòkalẹ̀ láti ọ̀run wá, ẹnì tí ó ní agbára òlórórùn; a sì fi ọ̀go rẹ̀ tan ayé nàà mọ̀lẹ̀.’ Nígbà nàà, gégé bí ó ti rí ní àsikò Peńtékòsì, àwọn ènìyàn yóò gbọ̀ ọ̀títọ̀ tí a sọ fún wọn, olúkúlùkù ènìyàn ní èdè tirẹ̀.”

“Ọ̀lórùn lè mí iyè tuntun sínú gbogbo ọ̀kàn tí ó ní ifẹ̀ ọ̀títọ̀ láti sin ín, ó sì lè fi eyín iná aláàyè láti orí pẹ̀pẹ̀ kan àwọn ètè, kí ó sì mú kí wọn di ọ̀lórò ní iyìn Rẹ̀. Egbeegbèrún ohùn ni a ó fi agbára kún láti sọ àwọn ọ̀títọ̀ àgbàyanu ti Ọ̀rọ̀ Ọ̀lórùn jáde. Ahon tí n ta gágà ni a ó tú sílẹ̀, a ó sì sọ àwọn onítijú di alágbára láti jẹ̀rì pèlú igboya fún ọ̀títọ̀. Kí Olúwa ràn àwọn ènìyàn Rẹ̀ lówó láti wẹ̀ tẹ̀npilì ọ̀kàn kúrò nínú gbogbo àimọ̀, àti láti pa isopò tímótímọ̀ bèẹ̀ mọ̀ pèlú Rẹ̀, kí wọn lè jẹ̀ aláábápin nínú ọ̀jò ikẹ̀yìn nígbà tí a ó dà á jáde.” Review and Herald, July 20, 1886.

Ní ti gidi, àkókò Peńtíkòsìtí yóò bèrè ní àjòdún àwọn àkòso èso, èyí tí ó bá àjínde Kristi mu; ṣùgbón láisí ikú orí àgbélébùú, kò ní sí èjẹ̀ kankan fún Olùgbàlà tí ó jínde láti gbé lọ pèlú ara Rẹ̀ nígbà tí Ó jínde. Láisí ikú Rẹ̀, Ọ̀un, gégé bí Àkàrà iyè, kí yóò ti sinmi ní ojú àjòdún àkàrà aláiwú, àti pé Àkàrà iyè nàà ní láti sinmi sáájú jíjínde rẹ̀ ní àjòdún àwọn àkòso èso, báyii ní a ṣe bèrè àkókò ojú àádọ́ta tí ó yorí sí ojú àti àjòdún Peńtíkòsìtí.

Nígbà tí Kristi wá láti fi idájó mú májẹmú nàà dúró fún ọ̀sẹ̀ kan; ọ̀sẹ̀ nàà bèrè ní igbà iribomi Rẹ̀, léyìn nàà, “láàrín ọ̀sẹ̀ nàà,” ọ̀dún mẹ́ta àtààbò léyìn nàà, a kàn án mọ̀ àgbélébùú, Ó sì sinmi nínú ibojì ní ojú Àkàrà Aláiwú, Ó jí dide gégé bí àjòdún àwọn àkòso èso ikórè bálì ní ojú Àikú, báyii ní Ó ṣe bèrè àsikò Peńtíkòsì ojú márùndínlógórín tí ó dé àjòdún àwọn àkòso èso alíkámà. Láti àgbélébùú títi dé ọ̀pin ọ̀sẹ̀ nàà, ọ̀dún mẹ́ta àtààbò léyìn nàà, àkókò ọ̀dún méje nàà dé sí iparí rẹ̀ pèlú Korneliu ti Kesarea Maritima, ẹnì tí ó di ẹnì àkókò nínú àwọn Kẹ̀fẹ̀rì tí ó yí padà—sí ijo Kristeni ní ọ̀pin ọ̀sẹ̀ nàà ní ọ̀dún 34 AD.

Ọ̀sẹ̀ tí Kristi wá láti fi mú májẹmú nàà dúró ni, ní ti àsoṭelẹ̀, ojú 2,520; agbelebu sì wá “láàrín ọ̀sẹ̀ nàà,” nítorí nàà ó jẹ̀ ojú 1,260 léyìn iribomi àti ojú 1,260 sáájú iyípadà Korneliu. Ní agbelebu, a kàn Kristi mọ̀ àgbélébùú ní wákàtí kẹ́ta, ó sì kú ní wákàtí kẹ́sàn-án. Èyí ni ibèrè àkókò Peńtékòsìtí, àti ní ọ̀pin rẹ̀, (nítorí Jèsù máa n fi ibèrè sàpẹ̀rẹ̀ ọ̀pin ní gbogbo igbà) ní ojú Peńtékòsìtí, Pétèrù sọ iwàásù àkókò rẹ̀ láti inú iwé Joeli ní wákàtí kẹ́ta nínú yàrá òkè, níbi tí Kristi ti padé àwọn ọ̀mọ̀-èyìn ní ojú àjínde Rẹ̀. Léyìn nàà, Pétèrù sọ iwàásù kejì rẹ̀ lórí Joeli nínú tẹ̀npilì ní wákàtí kẹ́sàn-án. Ó ṣe kedere pé wákàtí kẹ́ta àti wákàtí kẹ́sàn-án jẹ̀ ààmì alfa àti omega ti ibèrè àti ọ̀pin àkókò Peńtékòsìtí.

Ìlà lórí ilà, nígbà tí a bá fi wákàtí kẹ́ta àti wákàtí kẹ́sàn-án ti àwọn iṣẹ̀lẹ̀ méjèjèjì wọn-ún ara wọn, a rí wákàtí mẹ́fà nàà gégé bí àkókò àsoṭelẹ̀ tí àwọn méjèjèjì pèsè ẹ̀rì ipínyà kan. Kristi lọ láti inú iyè sí ikú sí iyè. Ó lọ láti ayé sí ọ̀run, ó sì padà wá sí ayé. Peteru wá níta, léyìn nàà ó wá nínú tẹ̀npilì. Dájúdájú, àwọn iṣòkan afiwéra miiran wá láààrín wákàtí kẹ́ta sí wákàtí kẹ́sàn-án, ṣùgbón a kókò nilò láti ronú lórí Peteru, Korneliu àti Kesarea létí òkun.

Gégé bí ó ti rí pèlú àwọn ipín àsoṭelẹ̀ tí a sàfihàn nínú wákàtí mẹ́fà, nígbà tí a rán ángẹ̀lì nàà sí Kònelíu láti darí rẹ̀ kí ó rànṣẹ̀ pe Pétèrù, wákàtí kẹ́sàn-án ni.

Ọkúnrin kan wà ní Kesarea, tí a n pè ní Kòneliu, balógun ogórùn-ún omo-ogun nínú egbé omo-ogun tí a n pè ní egbé Itali; ọkúnrin olufokansin, ẹni tí ó sì n bẹ̀rù Ọlórún pẹ̀lú gbogbo ilẹ̀ rẹ̀, ẹni tí ó n ẹ̀ ọ̀pọ̀ àánú fún àwọn ẹ̀niyàn, tí ó sì n gbàdúra sí Ọlórún nígbà gbogbo. Ó rí nínú iran ní kedere ní àkókò wákàtí kẹ̀sàn-án ojó, àngẹ̀lì Ọlórún kan wólé tò ọ̀ wá, ó sì wí fún un pé, Kòneliu. Nígbà tí ó sì tejúmọ̀ ọ̀n, ẹ̀rù bà á, ó ní, Kí ni, Olúwa? Ó sì wí fún un pé, Àwọn àdúra rẹ̀ àti àwọn àánú rẹ̀ ti gòkè lọ fún irántí níwájú Ọlórún. Njẹ̀ nísinsin yií, rán àwọn ẹ̀niyàn sí Jopa, kí o sì pe Simóni kan, ẹni tí apèlẹ̀ rẹ̀ n jẹ̀ Peteru. Iṣe 10:1–5.

Ìbèrè dé àngẹ̀lì kan jẹ̀ àmì iránṣẹ̀, àti ti àmì ọ̀nà, àti pé àngẹ̀lì nàá fidí rẹ̀ múlẹ̀ pé àmì ọ̀nà ni nígbà tí ó wí pé, “Àdúra rẹ̀ àti àánú rẹ̀ ti gòkè lọ fún irántí níwájú Ọlórún.” Àmì ọ̀nà iparí ọ̀ṣẹ̀ nàá ni pé Kòníliù ránṣẹ̀ pe Pétèrù ní wákàtí kẹ̀sàn-án léyìn tí ó ti gbààwẹ̀ fún ojó mẹ̀rin, a sì pé é ní “irántí,” èyí tí í ẹ̀ àmì ọ̀nà. Gẹ̀gẹ̀ bí “balógun ogórùn-ún,” Kòníliù jẹ̀ ọ̀gá lóri ogórùn-ún ọkúnrin.

Nígbà tí Peteru wà ní Kesarea Filipi nínú Matiu mẹ̀rindínlógún, kò sí itọ́kasí kankan sí wákàtí kankan. Kesarea Filipi ni orúkọ ilú nàá ní àkókò tí Jesu mú àwọn omo-ẹ̀yìn nàá lọ síbẹ̀. Nínú itàn Dániẹ̀lì mọ̀kànlá, ẹ̀ṣẹ̀ kẹ̀tálá sí kẹ̀édógún, àwọn ẹ̀ṣẹ̀ tí a ẹ̀ ní ogun Panium, tí wọn sì jẹ̀ àpẹ̀rẹ̀ ogun tí ó yọ̀rì sí òfin Ojọ̀-Àikú ní Orilẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà, Panium ni a n pe Kesarea Filipi. Peteru wà nínú ẹ̀ṣẹ̀ kẹ̀tálá tí dé kẹ̀édógún nígbà tí ó wà ní Kesarea Filipi, èyí tí í ẹ̀ Panium.

Ìdámọ̀ pé Ogun Panium jẹ̀ imúṣẹ̀ ẹ̀ṣẹ̀ kẹ̀tálá sí kẹ̀édógún nínú Dániẹ̀lì mọ̀kànlá, àti pé àwọn ẹ̀ṣẹ̀ nàá pẹ̀lú itàn Ogun Panium n tọ́ka sí ogun kan tí ó yọ̀rì sí òfin Àikú ní Orilẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà, jẹ̀ gan-an bí ọ̀nà ilàna ilà lóri ilà ẹ̀ jẹ̀ àkàtò láti ẹ̀ṣẹ̀. Lilo ilàna nàá n bẹ̀rè pé kí Kesarià Filípi àti Panium bá ara wọn mu, nítorí òfin àkókó ti àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ tí ó sọ̀rọ̀ sí otítọ̀ yií ni pé, “olúkúlùkù àwọn wòlì àtijọ̀ sọ̀ jùlọ̀ fún ojó wa ju àwọn ojó tí wọn gbé ayé wọn lọ.” Pọ̀lù fi kún un pé àwọn ẹ̀mì àwọn wòlì wà lábẹ̀ àkóso àwọn wòlì, nítorí nàá kí í ẹ̀ pé gbogbo wọn n tọ́ka sí àwọn ojó ikẹ̀yìn nikan, ẹ̀gbọ̀n gbogbo wọn sì n fara mó ara wọn.

Nítorí èyí, bí a bá sì mò Panium nínú Ọ̀rọ̀ àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ Ọlórún gẹ̀gẹ̀ bí Panium, léyìn nàá sì gẹ̀gẹ̀ bí Kesarea Filipi, a gbọ̀dọ̀ fi àwọn méjèjì sí iṣe ní àwọn ojó ikẹ̀yìn, wọn sì gbọ̀dọ̀ bá ara wọn mu, nítorí ilú kan nàá ni wọn jẹ̀.

Ní ibámu pẹ̀lú ogbón-àyewò yií, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé ó yàtò díẹ̀, ni Kesaréà Filipi àti Kesaréà Maritima. Peteru lọ sí Kesaréà Filipi pẹ̀lú Kristi, ẹ̀gbọ̀n Ẹ̀mí Mímọ̀ rán án sí Kesaréà Maritima. Síbẹ̀, ní Kesaréà méjèjì, Peteru ni ẹ̀ni-iwà àdéhùn pàtàkì. Ohun tí ó ẹ̀ ẹ̀gbàyanu nípa ilà yií ni pé ní wákàtí kẹ̀sàn-án ni àngẹ̀lì bẹ̀ Cornelius wò, tí ó sì pa á lāṣẹ̀ pé kí ó ránṣẹ̀ pe Peteru. Peteru ní Kesaréà jẹ̀ àmì àtọ̀kànwá wòlì, ẹ̀gbọ̀n Kesaréà méjèjì yàtò síra wọn ní kedere. Ọ̀kan ni Kesaréà létí òkun, ẹ̀kejì sì ni Kesaréà lóri ilẹ̀. Kesaréà létí òkun ni a so mó àwọn Keferi, Cornelius sì ni Keferi àkókó tí a yí padà ní pàtó ní òpin ọ̀ṣẹ̀ àdéhùn ní ọ̀dún 34 AD. Kesaréà létí òkun ni wákàtí kẹ̀sàn-án, ó sì bá Peteru nínú tẹ̀npilì mu ní Pentikosti, àti ikú Kristi ní wákàtí kẹ̀sàn-án.

Kesarea nípa ilẹ̀, iye ni Kesarea Filipi, ni wákàtí kẹ̀ta. Kò sí àṣàyan miiṣànlá láti yàn. Kesarea Filipi ni ibèrè, wákàtí kẹ̀ta; Kesarea Maritima sì ní òpin, wákàtí kẹ̀sàn-án. Filipi ni alfa àkókò wákàtí méfà nàá, Maritima sì ni omega. Omega ní wákàtí kẹ̀sàn-án ni ikú Kristi ní àárín ọ̀ṣẹ̀ májẹ̀mú, Peteru sì pẹ̀lú wà nínú tẹ̀npilì ní Pẹ̀ntẹ̀kòsítì ní wákàtí kẹ̀sàn-án. Bí Korneliu ẹ̀ ránṣẹ̀ pe Peteru bá ikú Kristi mu, èyí tí ó ẹ̀pẹ̀rẹ̀ òfin Ojọ̀ Àikú, ó sì tún bá Peteru nínú tẹ̀npilì ní Pẹ̀ntẹ̀kòsítì mu, èyí tí

ó tún ɣapeɣe ɔfin Ojọ Àìkú lẹ̀kkan sí i. Korneliu, gégé bí aláìkókó tí a yí padà láti inú àwọn Keferi, dúró fún ọ̀ṣiṣe wákátí kọ̀kànlá àkókó ní ɔfin Ojọ Àìkú.

Wákátí kẹta nígbà tí a kàn Kristi mọ̀ àgbélébùú, àti wákátí kẹta nígbà tí Peteru wà nínú yàrá òkè, gbòdò jé, kò sì lè jé ohun mìíràn bí kò ɣe aṣojú Kaisarea Filipi. Yàrá òkè tí Peteru wà ní ojọ Pentikosti ni gan-an yàrá òkè kan nàà tí Kristi farahàn léyìn àjínde Rẹ̀, ìgòkè Rẹ̀, àti isílẹ̀ Rẹ̀. Kristi wá sí yàrá òkè nàà, léyìn nàà ojọ̀ márùn-ún-dín-lògbòn [aadota] léyìn nàà, ní ojọ̀ Pentikosti, Peteru gbé ihìn iṣe iwé Joeli kalẹ̀ nínú yàrá òkè kan nàà.

Kesariá Filipi ni wákátí kẹta tí ó bá ikànni mọ̀ agbelebu àti yàrá òkè ní Pentikosti mu. Ikànni mọ̀ agbelebu jé àmì itúkà, yàrá òkè sì jé àmì iṣòkan. Èyí fi Kesariá Filipi hàn gégé bí ipò tí ó wà diẹ̀ ɣáájú ɔfin Ojọ̀-Àìkú, níbi tí a ti tú ẹ̀yà kan ká, tí a sì kó ẹ̀yà keji jọ. Nígbà tí itàn Ogun Panium bá bèrè sí í tún ara rẹ̀ ɣe, àwọn wúndiá òmùgò àti ọ̀lògbòn ni a ó yà sọtò títi láé, a ó sì yà wón sọtò nípa agbelebu, èyí tí ń sojú isúnmọ̀ ɔfin Ojọ̀-Àìkú. Ní Kesariá Filipi ni Kristi ti bèrè sí í kóni nípa ɔfin Ojọ̀-Àìkú tí ń bọ. Nígbà tí Ó ɣe bèẹ̀, Peteru tako iránṣe nàà; nítorí nàà, nínú eṣe mēsàn-án, Peteru ń sojú àwọn tí a fi èdidi di àti àwọn tí a tú ká nípasẹ̀ iránṣe agbelebu, èyí tí í ɣe ɔfin Ojọ̀-Àìkú.

Ó wí fún wón pé, Sùgbòn èmi ta ni èyin ń wí pé mo jé?

Símóni Péterù sì dáhùn, ó sì wí pé, Iwo ni Kristi, Omọ Ọlọrun aláàyè.

Jesu sì dá a lóhùn pé, Alábùkún fún ni iwo, Símoní Bárijónà: nítorí ẹran-ara àti ẹ̀jẹ̀ kò fi èyí hàn fún ọ, bí kò ɣe Baba mi tí ń bẹ̀ ní ọrun. Èmi nàà sì wí fún ọ pé, Péteru ni iwo, àti lóri àpata yí ni èmi yòò kó ijo mi; àwọn ẹnu-bodè ọrun-àpáàdi kì yòò sì borí rẹ̀. Èmi yòò sì fi àwọn kókóró ijo ọrun fún ọ: ohunkóhun tí iwo bá dè ní ayé ni a ó dè ní ọrun; ohunkóhun tí iwo bá tú ní ayé ni a ó sì tú ní ọrun.

Nígbà nàà ni ó pa àṣe fún àwọn omọ-èyin rẹ̀ pé kí wón má ɣe sọ fún ẹnikẹni pé oun ni Jésù Kristi. Láti ìgbà nàà lọ ni Jésù bèrè sí í fi hàn fún àwọn omọ-èyin rẹ̀ bí ó ti yẹ̀ kí ó lọ sí Jerusalemu, kí ó sì jiyà ohun púpọ̀ lówó àwọn àgbààgbà àti àwọn olóri àlùfáà àti àwọn akowé, kí a sì pa á, kí a sì jí i dide ní ojọ̀ kẹta.

Nígbà nàà ni Peteru mú un sọtò, ó sì bèrè sí í bá a wí, pé, Kí ó jinnà sí ọ, Olúwa: èyí kì yòò ɣelẹ̀ sí ọ.

Sùgbòn ó yí padà, ó sì wí fún Péterù pé, Lọ sí èyin mi, Sátáni: iwo jé ohun ikòsèsín fún mi; nítorí iwo kò tọ ohun ti Ọlọrun, bí kò ɣe ohun ti èniyàn. Matteu 16:15–23.

Ikàniyàn ní wákátí kẹta àti ihinrere Peteru ní yàrá òkè mú ibámu wá sí iyípadà àsọtélẹ̀ ti ijo jagunjagun, tí a tùmò sí ijo tí ó ní àlikámà àti èpò pọ̀, sí ijo olùṣègun. Ijo olùṣègun ni ọre àkókó ti àlikámà Pentikosti, èyí tí í ɣe ɔfin Ojọ̀ Àìkú. Nígbà tí èpò àti àlikámà bá dàgbà dé ipèkun, àwọn angeli yòò ya àwọn ẹka méjèjì sọtò. Ojò tí ó bèrè sí í rọ̀ diẹ̀diẹ̀ ní 9/11 ni ó mú kí àlikámà àti èpò dé sí imúso.

Àkókò wákátí mēfà dúró fún itàn ipadé àgò Exeter títi dé October 22, 1844, iwólé iṣègun Kristi sínú Jerusalemu àti iwólé ọba Dafidi sínú Jerusalemu pèlú àpótí májẹmú. Wákátí kẹsàn-án nàà pèlú ni àkókò ẹbọ alé, ní iwón àgogo mēta ọsán.

Nisinsin yi ni iwọ yòò máa rúbọ lóri pepe: ọdọ-àgùntàn méjì tí wọn pé ọdún kan, lójoojúmọ láidáké. Ọkan nínú àwọn ọdọ-àgùntàn náà ni iwọ yòò máa rúbọ ní ààrò; èkejì ọdọ-àgùntàn náà sì ni iwọ yòò máa rúbọ ní iròlẹ́. Eksodu 29:38, 39.

Ọrọ tí a túmọ sí “àní,” nígbà miiran ni a máa ń sàfihàn gégé bí “láàárín àwọn iròlẹ́ méjì.” Láàárín àwọn iròlẹ́ méjì ń tọka sí àkókò wákàtí méfà láàárín wákàtí kẹta àti wákàtí kẹsàn-án. Ọsẹ́ májẹmú Kristi ń sojú àkókò wákàtí méfà lóri àgbélébùú, èyí tí ó di alfa àkókò wákàtí méfà ní Pentikosti. Èlérí méjì wà nínú ọsẹ́ májẹmú náà tí wọn ń dá àkókò wákàtí méfà kan mò, èyí tí ó ní isopò tààrà pẹlú kí í ẹ̀ àsọtẹ̀lẹ́ ọsẹ́ mímọ́ nikan, sùgbọ́n pẹlú àwọn àmì àpẹẹrẹ́ àkókò Pentikosti náà pẹlú. Lẹ́yìn náà, ní ipari ọsẹ́ àsọtẹ̀lẹ́ kan náà gan-an, a pè Pétèrù sí Kesaréà ní wákàtí kẹsàn-án. Ọ̀títọ́ náà pé wákàtí kẹsàn-án méta wà láàárín àkójopọ́ àsọtẹ̀lẹ́ kan náà tí ọsẹ́ mímọ́; méjì nínú wọn sì jẹ́ àwọn òpin omega tí àkókò wákàtí méfà kan, èyí tí ó tún jẹ́ àkókò láàárín àwọn ẹbọ òwúrò àti iròlẹ́, ń bèèrè, nípasẹ́ dandan àsọtẹ̀lẹ́, pé kí wákàtí kẹta kan wà gégé bí alfa tí àkókò kan tí ó parí ní wákàtí kẹsàn-án Kornéliù.

Késàrià méjì, tí Pétèrù jẹ́ àwòrán àárín gbùngbùn nínú wọn méjèjì, ń fi hàn pé Késàrià Fílípì ní wákàtí kẹta. Àkókò wákàtí méfà yẹn bèrè, ó sì parí pẹlú Késàrià, nítorí pé a fi ìbèrè sàpẹ̀júwe òpin.

A ó pa ọmọ-àgùntàn Ìrẹkojá ní iròlẹ́, èyí tí í ẹ̀ wákàtí kẹsàn-án—nígbà tí Kristi kú.

È ó sì pa á mó títí di ojọ́ kẹrinlá oşù náà gan-an; gbogbo àpẹ̀jọ́ ijọ́ Israẹli yòò sì pa á ní iròlẹ́. Eksodu 12:6.

Wákàtí àdúrà náà pẹlú ní wákàtí kẹsàn-án, nítorí ní àkókò ẹbọ iròlẹ́ ni ó jẹ́.

Kí àdúrà mi kí ó wà níwájú rẹ́ bí tùràrí; àti gbígbe ọwọ́ mi sókè bí ẹbọ alẹ́. Sáàmù 141:2.

Ní ibamu pẹlú irúbo alẹ́ gégé bí wákàtí àdúrà, Esra ń gbàdúrà ní àsikò irúbo alẹ́; nítorí náà, ó ń gbàdúrà ní wákàtí kẹsàn-án, nígbà tí Peteru wà nínú tẹ̀npilì, nígbà tí Kristi kú, àti nígbà tí a so fún Korneliu láti rànşé pe Peteru.

Ní àkókò ẹbọ alẹ́ ni mo dide kúrò nínú irora mi; mo sì ti fa aşọ mi àti àwọ aşọ mi ya, mo wólé lóri eékún mi, mo sì na ọwọ́ mi sí Olúwa Ọlọrun mi. Ezra 9:5.

Nínú àdúrà rẹ́, Esra ń ronúpiwàdà lẹ́yìn tí ó ti lóye pé àwọn tí wọn jáde kúrò ní Babiloni láti tún tẹ̀npilì àti Jérúsálẹ̀mù kọ ni wọn ti so ara wọn pọ́ mò àwọn aya kẹ̀fèrí.

Nígbà tí Esra sì ti gbàdúrà, tí ó sì ti jẹwọ́ ẹşẹ́ rẹ́, ní ikún, tí ó sì tẹ ara rẹ́ ba níwájú ilé Ọlọrun, ijọ́ ńlá púpọ́ gidigidi tí àwọn ọkúnrin àti àwọn obinrin àti àwọn ọmọ sì kóra jọ sọdò rẹ́ láti inú Israẹli: nítorí àwọn èniyàn náà sọkún gidigidi. Şekaniah ọmọ Jehieli, ọkan lára àwọn ọmọ Élamù, sì dáhùn, ó sì wí fún Esra pé, Àwa ti şẹ́ sí Ọlọrun wa, a sì ti fẹ́ àwọn àjẹ̀jì obinrin lára àwọn èniyàn ilẹ́ náà: sùgbọ́n nisinsin yi, irètí şì wà fún Israẹli ní ti ọ̀ràn yi. Nítorí náà, ẹ́ jẹ́ kí a bá Ọlọrun wa dá májẹmú pé a ó lé gbogbo àwọn obinrin náà kúrò, àti àwọn tí a bí fún wọn pẹlú, gégé bí ìmòrán olúwa mi, àti ti àwọn ẹni tí ń wariri níwájú àşẹ Ọlọrun wa; kí a sì şẹ́ é gégé bí ọ̀fin. Dide; nítorí ọ̀ràn yi jẹ́ ti iwọ: àwa pẹlú yòò wà pẹlú rẹ́: mú ọkàn le, kí o sì şẹ́ é.

Nígbà náà ni Esra dide, ó sì mú kí àwọn olórí àlùfàà, àwọn ọmọ Léfi, àti gbogbo Ísráẹli búra pé wọn yòò şẹ́ gégé bí ọ̀rọ́ yi. Wọn sì búra. Nígbà náà ni Esra dide kúrò níwájú ilé Ọlọrun, ó sì ló

sínú yàrá Johanani ọmọ Eliásíbù; nígbà tí ó sì dé ibè, kò jẹ ọúnjẹ, kò sì mu omi; nítorí ó ọ̀fò nítorí irékojá àwọn tí a ti kó lọ ní ìgbèkùn. Wọn sì kẹde káákiri Juda àti Jerúsálémù fún gbogbo àwọn ọmọ ìgbèkùn pé kí wọn kó ara wọn jọ sí Jerúsálémù; àti pé ẹnikẹni tí kò bá wá láàárín ọjó mẹta, gégé bí ipinnu àwọn ọmọ-aládé àti àwọn àgbààgbà, gbogbo ohun iní rẹ ní a oò fi jìyà ipadánù, a ó sì yà á sọtò kúrò nínú ijo àwọn tí a ti kó lọ ní ìgbèkùn. Nígbà náà ni gbogbo àwọn ọkúnrin Juda àti Benjamini kó ara wọn jọ sí Jerúsálémù ní ọjó mẹta. Ó jẹ ọ̀sù ọ̀sù kẹsàn-án, ní ọjó ọ̀gún ọ̀sù náà; gbogbo àwọn ẹniyàn sì jókòó ní ọjúde ilé Ọlórún, wọn n wárirí nítorí ọ̀ràn yíi, àti nítorí ọ̀jò púpọ. Esra 10:1–9.

Májẹmù ẹgbẹ̀rún mẹ̀rinlélógójì [144,000] ni a sàfihàn gégé bí iyapa kúrò lódò àwọn tí wọn ti fẹ̀ àwọn aya àjẹ̀jì. Èyí ni iyapa àwọn wúndiá ọ̀lọgbọ̀n àti àwọn wúndiá aṣiwèrè, ó sì n ẹ̀lẹ̀ ní wákàtí kẹsàn-án, èyí tí í ẹ̀ ikú Kristi, Peteru nínú tẹ̀npilì ní Pẹ̀ntẹ̀kọ̀sítì, àti pípe tí a pe Peteru sí Kesarea lẹ̀gbẹ̀ ọ̀kun. Iyapa Esra náà pẹ̀lú ni iwẹ̀nùmọ̀ àwọn ọmọ Lefi nípasẹ̀ Ọ̀jìsẹ̀ Májẹmù nínú Malaki orí kẹta. Iwẹ̀nùmọ̀ tí ó wà nínú Malaki n sàpẹ̀rẹ̀ iwẹ̀nùmọ̀ tẹ̀npilì Kristi méjì náà.

“Nínú mímọ̀ tẹ̀npilì kúrò lówó àwọn olùrà àti olùtà ayé, Jèsù kẹde iṣẹ-iránṣẹ̀ Rẹ̀ láti wẹ ọ̀kàn mó kúrò nínú àbàwọ̀n ẹ̀ṣẹ̀,—kúrò nínú àwọn ifẹ̀kúfẹ̀ ayé, àwọn ifẹ̀kúfẹ̀ amotaraeninikan, àwọn àṣà búburú, tí n ba ọ̀kàn jẹ. A tọka sí Malaki 3:1–3.” The Desire of Ages, 161.

A sọ fún Esra àti àwọn tí n wọ inú májẹmù náà pé kí wọn “dide,” a sì sọ fún Jósùá pé kó dide lẹ̀yìn tí gbogbo àwọn ọ̀lọ̀tẹ̀ ti kú ní àkókò ọ̀dún mètálélógbọ̀n. Ó gba ọ̀dún méjì kí Ísírẹ̀lì ìgbàani lè kùná nínú ilàna idánwò mẹwàá náà, àti ní ọ̀dún mètálélógbọ̀n lẹ̀yìn náà gbogbo àwọn ọ̀lọ̀tẹ̀ náà ti kú, Ọlórún sì sọ fún wọn pé kí wọn dide.

“Njẹ̀ dide bá yíi,” ni mo wí, “kí ẹ̀ sì kojá odò Sẹ̀rẹ̀di.” A sì kojá odò Sẹ̀rẹ̀di. Àkókò tí a fi n bọ̀ láti Kádẹ̀ṣì-bárinéà títí a fi kojá odò Sẹ̀rẹ̀di jẹ ọ̀dún mètádinlógójì; títí gbogbo iran àwọn ọ̀kúnrin ogun fi parun kúrò láàrin àgọ-ogun, gégé bí Olúwa ti búra fún wọn. Deuteronomi 2:13, 14.

Nínú Jòhánù orí karùn-ún, Jèsù mú ọ̀kúnrin aláìlera tí ó ti wà ní ipò náà fún ọ̀dún mètálélógbọ̀n láradá, nígbà tí Ó sì mú un láradá, Ó sọ fún un pé, “Dide.”

Nítorí angẹ̀li kan máa n sọkalẹ̀ sínú adágún náà ní àkókò kan, ó sì máa n rú omi náà; ẹnikẹni tí ó bá kọkọ̀ wọ inú omi náà lẹ̀yìn rú omi náà, a máa sọ ọ̀ di àlàáfíà kúrò nínú àrùn kankan tí ó ní. Ọ̀kúnrin kan sì wà níbẹ̀, ẹni tí ó ti ní àìlera fún ọ̀dún mètálélógbọ̀n. Nígbà tí Jèsù rí i níbi tí ó dùbúlẹ̀, tí ó sì mò pé ó ti pẹ̀ nínú ipò náà, ó wí fún un pé, Sẹ̀ iwọ̀ yóò fẹ̀ kí a sọ ọ̀ di àlàáfíà?

Ọ̀kúnrin aláìlera náà dá a lóhùn pé, “Olúwa, èmi kò ní ẹni tí yóò fi mí sínú adágún náà nígbà tí omi bá dàrú; sùgbọ̀n bí mo ti n bọ̀, ẹ̀lòmíràn máa n sọkalẹ̀ sáájú mi.”

Jèsù wí fún un pé, Dide, gbé àkẹ́tẹ̀ rẹ̀, kí o sì máa rìn. Lójúkan náà ni a mú ọ̀kúnrin náà láradá, ó sì gbé àkẹ́tẹ̀ rẹ̀, ó sì n rìn: ọjó náà sì ni ọjó isinmi. Johanu 5:4–9.

Ní àkàwé Esra nípa májẹmù ẹgbẹ̀rún mẹ̀rinlélógójì [144,000], a ní kí àwọn ẹniyàn náà “dide.” Ní ọ̀dún 1838, Josiah Litch, oníwàásù Millerite kan tí ó ẹ̀ pàtàkì, sọ àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ ọ̀pin agbára iṣàkóso Ottoman ní àkókò tó sún mó 1840, iránṣẹ̀ Millerite náà sì dide, sùgbọ̀n a fi agbára fún un pẹ̀lú imúṣẹ̀ gangan náà ní ọjó kẹ̀tálá ọ̀sù Kejo, ọ̀dún 1840. Ìgbéga ijo ajagunmolu ní inú rẹ̀ àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ kan tí

ń mú kí àwọn èniyàn Ọlórún dide nígbà tí a bá fi májẹmú nàà múlẹ̀. Nínú iyàsọtò Esra kúrò lódò àwọn aya àjẹ̀jì, a rí iwènùmó Malaki ti àwọn omo Lefi, pẹ̀lú àwọn iwènùmó tẹ̀npilì méjì ti Kristi pẹ̀lú; ọ̀kọ̀ọ̀kan ilà nàà sì ń fi iyapa alíkámà àti èpò hàn, èyí tí a mú ẹ̀ nígbà tí Kristi yòò mú ẹ̀sẹ̀ kúrò nínú ọ̀kàn egbèrún m̀erínlélógójì [144,000] nàà títí láé. Wákàtí kẹ̀sàn-án Kristi, àti àwọn wákàtí kẹ̀sàn-án méjì ti Peteru, pẹ̀lú àdúrà Esra fún iwènùmó, bá òfin Ojọ-Àikú mu, nígbà tí a ó tú òjò ikeyin jáde láisí iwọn. Nínú orí kẹ̀sàn-án iwé Dániẹ̀lì, Dániẹ̀lì gba idáhùn sí àwọn èbè rẹ̀ ní àkókò ẹ̀bọ̀ iròlẹ̀, èyí tí í ẹ̀ wákàtí kẹ̀sàn-án.

Beẹ̀ ni, bí mo ti ń sọ̀rò nínú àdúrà, ọ̀kùnrin nàà Gébúrelì, ẹ̀ni tí mo ti rí nínú iran ní ibèrẹ̀, nígbà tí a mú un fò wá ní kíákíá, fi ọ̀wọ̀ kàn mí ní àkókò ẹ̀bọ̀ alẹ̀. Danieli 9:21.

A ti jẹ́ kó yé wa pé àwọn iran tí a fi fún Dániẹ̀lì légbẹ̀ àwọn odò ńlá ti Sínàrí ti bèrẹ̀ sí í ẹ̀, àti pé a gbódò wo àwọn ipò àti àyidayida nígbà tí a fi àwọn àsọtẹ̀lẹ̀ nàà fún un.

“Ìmọ̀lẹ̀ tí Dániẹ̀lì gba lódò Ọlórún ni a fi fún un ní pàtàkì fún àwọn ojọ̀ ikeyin wònyí. Àwọn iran tí ó rí lẹ̀bàá odò Ulai àti Hiddekel, àwọn odò ńlá ilẹ̀ Sínàrí, ń bọ̀ sí imúşẹ̀ ní báyií, gbogbo àwọn işẹ̀lẹ̀ tí a sì ti sọ̀ tẹ̀lẹ̀ yòò sì ẹ̀ ní kánkán.

“È ronú nípa ipò àti àyíká orilẹ̀-èdè àwọn Júù nígbà tí a fi àwọn àsọtẹ̀lẹ̀ Dániẹ̀lì fún wọn.”
Testimonies to Ministers, 113.

Ìmọ̀lẹ̀ àwọn iran tí ó ní í ẹ̀ pẹ̀lú àwọn odò Hiddekel àti Ulai dúró fún àwọn orí m̀ẹ̀fà ikeyin nínú orí kọ̀kànlá ti Dániẹ̀lì. Nínú orí kẹ̀sàn-án, tí odò Ulai şàpepepe rẹ̀, a fi imọ̀lẹ̀ fún Dániẹ̀lì lórí àwọn orí keje, kejo, àti kẹ̀sàn-án. Nínú orí kẹ̀wàá, tí odò Hiddekel şàpepepe rẹ̀, a fi imọ̀lẹ̀ àwọn orí kẹ̀wàá, kọ̀kànlá, àti kejilá fún Dániẹ̀lì. Àlàyé àsọtẹ̀lẹ̀ nàà ni a şàpepepe nípasẹ̀ àwọn işẹ̀lẹ̀ àsọtẹ̀lẹ̀ tí a şàfihàn nínú àwọn orí nàà m̀ejèjèjì, şùgbón pẹ̀lú nípasẹ̀ Dániẹ̀lì fúnra rẹ̀, nítorí pé ó yẹ́ kí a wo ipò orilẹ̀-èdè àwọn Júù nígbà tí a fi àwọn àsọtẹ̀lẹ̀ nàà fún wọn.

A ní láti mú àwọn irònú wònyí wá sí àwọn ojọ̀ ikeyin, kí a sì mú wọn bá àwọn ẹ̀rí wòlìi keji nàà mu. Èyí tùmò sí pé gégé bí Peteru ẹ̀ wà ní Kesarea Filipi, tí ó sì tún wà ní Kesarea Maritima, beẹ̀ ni Gabrieli şebèwò sí Daniẹ̀lì ní wákàtí kẹ̀sàn-án nínú orí kẹ̀sàn-án, ó sì tún şebèwò sí í ní ojọ̀ kejilélógún nínú orí kẹ̀wàá. Ìmọ̀lẹ̀ Ulai àti Hiddekel fún àwọn ojọ̀ ikeyin ni a tú silẹ̀ fún Daniẹ̀lì ní wákàtí kẹ̀sàn-án ojọ̀ kejilélógún. Ìmọ̀lẹ̀ nàà dúró fún itújáde òjò ikeyin láisí iwọn ní àkókò òfin Ojọ-Àikú.

Èrí Dániẹ̀lì ni a tú silẹ̀ ní kíkún ní wákàtí kẹ̀sàn-án, nítorí ó ń ẹ̀ şàfihàn itàn òde àti itàn inú ti ohun tí “ó ń şẹ̀lẹ̀ sí” àwọn èniyàn Ọlórún ní àwọn ojọ̀ ikeyin. Nígbà tí a bá kéde imọ̀lẹ̀ nàà fún àwọn Kẹ̀fèrí, tí Kònilíù şojú fún, wọn yòò rànşẹ̀ wá fún egbèrún ọ̀górún-ún m̀erínlélógójì, a ó sì pa òfin Ọlórún nípasẹ̀ fifi Ojọ̀ Àikú múlẹ̀, Pétèrù yòò sì fi irànşẹ̀ kan rànşẹ̀ sí tẹ̀npilì tí Kristi ti fi silẹ̀, tí ó sì ti sọ̀rò rẹ̀ gégé bí ilẹ̀ asán àwọn Júù. Pétèrù ń bá àwọn Kẹ̀fèrí sọ̀rò, àti pẹ̀lú Sànhédírìn, nígbà tí Ésirà ń bebẹ̀ fún iyàtò, tí Dániẹ̀lì sì ń gbààwẹ̀, tí ó sì ń gbàdúrà fún imọ̀lẹ̀. Wákàtí kẹ̀sàn-án ní Pèntíkòsì, ní ikú Kristi, nígbà tí Kònilíù pé Pétèrù, àti ní ẹ̀bọ̀ alẹ̀, gbogbo wọn bá Èlìjà lórí Òkè Kámẹ̀lì mu.

Ó hàn gbangba pé àkókò wákàtí m̀ẹ̀fà nàà dúró fún àkókò kan tí ó parí ní òfin Ojọ-Àikú, şùgbón tí ó bèrẹ̀ pẹ̀lú işẹ̀lẹ̀ kan tí ó ní ibàşepò taàrà pẹ̀lú òpin nàà, gégé bí àwọn ẹ̀bọ̀ òwúrò àti iròlẹ̀ ẹ̀ rí. Ní

itumọ̀ Pétérù, àkókò wákàtí mǎfà nàà ni láti Kesarea Filipi dé Kesarea lẹ̀bàá Òkun. Ní Pentikosti, ó jẹ́ láti yàrà òkè dé tẹ̀npìlì. Àkókò nàà tí í ẹ̀ ṣe ìmọ̀lẹ̀ mímọ̀lẹ̀ tí a gbé kalẹ̀ ní ìbèrẹ̀ ọ̀nà nàà ni Ẹ̀kún Ọ̀gànjó, àti pé àkókò nàà dé títí di ọ̀fin Ọ̀jọ̀-Àìkú. Wákàtí mǎfà nàà, láàárín àwọn iròlẹ̀, ẹ̀pẹ̀pẹ̀ iwọ̀lẹ̀ iṣẹ̀gun Kristi sínú Jerúsálẹ̀mù, èyí tí, ní ẹ̀wẹ̀, ẹ̀pẹ̀pẹ̀ àkókò láti àpéjọ̀ àgọ̀ Exeter láti August 12 sí 17, 1844, tí ó dá ikéde iṣẹ̀ nàà sílẹ̀ tí ó dé iparí rẹ̀ ní October 22, 1844. Exeter ni Kesarea Filipi, àti Kesarea lẹ̀bàá Òkun ni October 22, 1844. Kesarea ni a fi samisi ìbèrẹ̀ gégé bí a ti fi samisi ọ̀pin nàà.

Wíwọ̀lẹ̀ iṣẹ̀gun nàà ni a fi àrìyànjiyàn sàmì sí ní ìbèrẹ̀, a sì tún fi àrìyànjiyàn sàmì sí ní ikeyìn. Àrìyànjiyàn ní Exeter ni a ẹ̀jọ̀ rẹ̀ nípasẹ̀ ijọ̀sìn èké tí n ẹ̀lẹ̀ lórí pápá ní inú àgọ̀ Watertown. Àwọn iròyìn méjì ni àwọn àgọ̀ méjèèjì wọ̀nyí ẹ̀jọ̀ fún, àti nígbà tí Kristi wọ̀ Jerusalemu, àwọn Júú aláṣàrò kéékèkè nàà ẹ̀ ẹ̀dùn-ọ̀kàn nípa iròyìn tí a n kẹ́de bí Ó ti n sọkalẹ̀ láti orí Òkè Ọ̀lìfì, tí Ó sì n gun kétékété tí a ẹ̀ṣẹ̀ tú sílẹ̀ wọ̀ Jerusalemu. Àrìyànjiyàn àkókò àti èyí ikeyìn n fi alpha àti omega hàn fún àkókò nàà. Ní Exeter, ẹ̀gbé Watertown n ẹ̀jọ̀ fún ẹ̀gbé àwọn wúndiá kan tí kò ní òróró, a sì ti ilẹ̀kùn igbàlà pa mọ̀ fún wọ̀. Ní ọ̀pin àkókò nàà, ilẹ̀kùn sí ibi mímọ̀ ni a pa, nípa bẹ̀ ẹ̀ a sì pèsè alpha àti omega fún àkókò nàà. Alpha àti omega nàà bá àwọn àrìyànjiyàn méjì ti wíwọ̀lẹ̀ iṣẹ̀gun nàà mu, àti Kesarea sí Kesarea pẹ̀lú Peteru.

Ní Kesarea Filipi, a yí orúkọ̀ Símonì Bárjona padà sí Pétérù, nínú ipínrọ̀ kan níbi tí a ti yìn in gégé bí ẹ̀nu-ọ̀nà imísí, lẹ̀yìn nàà a sì dá a lẹ̀bi gégé bí Sátàni, nítorí pé ó tako ihinrere àgbélébùú. Pétérù jẹ́ àmì àwọn ẹ̀ka méjì tí a yà sọ̀tọ̀ nípasẹ̀ ihinrere iribomi àti àgbélébùú, èyí tí í ẹ̀ ihinrere 9/11 àti ọ̀fin ọ̀jọ̀ Àìkú.

“Fún ọ̀kọ̀ọ̀kan àwọn ẹ̀yà tí a ẹ̀pẹ̀pẹ̀ wọ̀n nínú Farisi àti agbowó-òde nàà, ẹ̀kọ̀ kan wà nínú itàn àpósítélì Peteru. Ní ìbèrẹ̀ ọ̀mọ̀-ẹ̀yìn rẹ̀, Peteru rò pé ọ̀n lágbara. Gégé bí Farisi nàà, ní idiyelẹ̀ ara rẹ̀ ọ̀n ‘kò rí bí àwọn èniyàn yòókù.’ Nígbà tí Kristi, ní alẹ̀ itẹ̀rẹ̀ rẹ̀, ti kilọ̀ fún àwọn ọ̀mọ̀-ẹ̀yìn Rẹ̀ ẹ̀ájú pé, ‘Gbogbo yín ni a ó kọ̀sẹ̀ nítorí Mì lálẹ̀ yí,’ Peteru fi igboya sọ̀ pé, ‘Bí gbogbo wọ̀n bá tilẹ̀ kọ̀sẹ̀, èmi kí yóò ẹ̀ bẹ̀.’ Marku 14:27, 29. Peteru kò mọ̀ ewu tirẹ̀. Igbékelẹ̀ ara ẹ̀ni ẹ̀ni à. Ó ro pé ọ̀n lẹ̀ fara da idewò; sùgbọ̀n ní wákàtí diẹ̀ lẹ̀yìn nàà, idánwò nàà dé, ó sì fi ẹ̀gún àti ìbúra sẹ̀ Oluwa rẹ̀.” Christ’s Object Lessons, 152.

Ní wákàtí kẹ̀sàn-án, èyí tí í ẹ̀ àkókò ẹ̀bọ̀ alẹ̀ ní idáhùn sí àdúrà Èlìjà, iná sọ̀ kalẹ̀, ó sì jo ẹ̀bọ̀ nàà run, kí ó lè mú kí àwọn èniyàn Ọ̀lọ̀run mọ̀ pé Olúwa, ọ̀n ni Ọ̀lọ̀run. Ẹ̀gbé méjì ni a ẹ̀pẹ̀pẹ̀ wọ̀n ní Orí Òkè Kámẹ̀lì, ẹ̀gbé kan tí nígbà nàà mọ̀ pé Olúwa, ọ̀n ni Ọ̀lọ̀run, àti ẹ̀lómíràn tí àwọn wòlì Báálì ẹ̀pẹ̀pẹ̀ wọ̀n, àwọn tí a sì pa lẹ̀yìn nàà.

Ó sì ẹ̀ ní àkókò tí a n rú ẹ̀bọ̀ irúbo iròlẹ̀, pé wòlì Èlìjà súnmọ̀, ó sì wí pé, Olúwa Ọ̀lọ̀run Ábúrahámù, Ísàkì, àti Ísírẹ̀lì, jẹ́ kí a mọ̀ lónìí pé iwọ̀ ni Ọ̀lọ̀run ní Ísírẹ̀lì, àti pé èmi ni iránsẹ̀ rẹ̀, àti pé nípa ọ̀rọ̀ rẹ̀ ni mo ẹ̀ gbogbo nńkan wọ̀nyí. Gbọ̀ mi, Olúwa, gbọ̀ mi, kí àwọn èniyàn yí lè mọ̀ pé iwọ̀ ni Olúwa Ọ̀lọ̀run, àti pé iwọ̀ ti yí ọ̀kàn wọ̀n padà sẹ̀yìn wá.

Nígbà nàà iná Olúwa sọ̀kalẹ̀, ó sì jó ẹ̀bọ̀ sísun nàà run, àti igi, àti òkúta, àti erupẹ̀, ó sì gbẹ̀ omi tí ó wà nínú ikòtò nàà tán. Nígbà tí gbogbo àwọn èniyàn sì rí i, wọ̀n dojúbolẹ̀: wọ̀n sì wí pé, Olúwa, ọ̀n ni Ọ̀lọ̀run; Olúwa, ọ̀n ni Ọ̀lọ̀run.

Èlìjà sì wí fún wọn pé, È mú àwọn wòlì Báì; ẹ má jẹ kí ọkan kan nínú wọn yọ. Wọn sì mú wọn: Èlìjà sì mú wọn sòkalẹ̀ lọ sí odò Kíṣónì, ó sì pa wọn níbẹ̀. 1 Oba 18:36–40.

Èbò alẹ́, ikú Kristi, Peteru mímu arò sà̀n, Peteru gbé ihìnrere nàà lọ sí ọ̀dò àwọn Keferi, Danieli gbà ìmòlẹ̀ à̀sòtẹ̀lẹ̀, àdùrà Elijah ni a fi iná dáhùn, nígbà tí Ezra wà nínú aṣo ọ̀fọ̀ àti eérú tí ó ń gbàdùrà fún iyípadà Laodicea sí Filadelfia, fún iyípadà ijọ onìjà sí ijọ aṣẹgun. Wákàtí keṣà̀n-án ni wákàtí ẹ̀bọ̀, wákàtí àdùrà tí a dáhùn, wákàtí tí ọ̀run fi kan ayé, afára láàárín idájọ̀ àti àánú; èyí sì ni idí tí Kristi fi kú ní wákàtí keṣà̀n-án, nítorí wákàtí keṣà̀n-án ti ẹ̀bọ̀ sí ihìnrere sílẹ̀ fún àwọn Keferi, àwọn tí wọn jòkòó nínú òkùnkùn, ṣùgbọ̀n tí yòò rí ìmòlẹ̀ ńlá nígbà tí a bá sí iwé Danieli sílẹ̀ ní kíkún ní ọ̀fin Ojọ̀-ìsinmi.

Ní irúbo Gídíonì nínú Àwọn Onídàájọ̀ 6:21, Àngẹ̀lì Olúwa fi ọ̀pá rẹ̀ kan ẹ̀ran àti búrẹ̀dì aláiwú rẹ̀ tí Gídíonì rú, iná sì jáde láti inú àpáta láti jọ́ ó run pátápátá. Iná nàà fi ipè Olorun sí Gídíonì múlẹ̀, ó sì jẹ̀rì sí itẹ̀wọ̀gbà rẹ̀ sí àmì nàà.

Ó sì wí fún un pé, Bí mo bá ti rí oore-ọ̀fẹ́ ní ojú rẹ̀ nísinsin yìí, fi àmì kan hàn mí pé iwọ̀ ni ó ń bá mi sọ̀rọ̀. Má ṣe kúrò níhìn-ín, mo bẹ̀ ọ̀, títi emi yóò fi tò ọ̀ wá, kí n sì mú ẹ̀bùn mi jáde, kí n sì gbé e kalẹ̀ níwájú rẹ̀. Ó sì wí pé, Èmi yóò dúró títi iwọ̀ yóò fi padà wá. Gídíonì sì wọ̀ inú ilẹ̀ lọ, ó sì pèsè ọ̀mọ̀ ewúré kan, àti àkàrà aláiwú láti inú efa iyẹ̀fun kan: ẹ̀ran nàà ni ó fi sínú agbọ̀n, ó sì fi ọ̀bẹ̀ nàà sínú ikòkò, ó sì mú un jáde tò ọ̀ wá lábẹ̀ igi oaku nàà, ó sì gbé e kalẹ̀ níwájú rẹ̀. Àngẹ̀lì Olorun sì wí fún un pé, Gba ẹ̀ran nàà àti àwọn àkàrà aláiwú nàà, kí o sì tẹ̀ wọn lé orí àpáta yìí, kí o sì da ọ̀bẹ̀ nàà sí i. Ó sì ṣe bẹ̀. Nígbà nàà ni àngẹ̀lì Olúwa na ikángun ọ̀pá tí ó wà ní ọ̀wọ̀ rẹ̀ jáde, ó sì fi kan ẹ̀ran nàà àti àwọn àkàrà aláiwú nàà; iná sì jáde láti inú àpáta nàà, ó sì jọ́ ẹ̀ran nàà run àti àwọn àkàrà aláiwú nàà. Nígbà nàà ni àngẹ̀lì Olúwa kúrò ní ojú rẹ̀. Nígbà tí Gídíonì sì mò pé àngẹ̀lì Olúwa ni í ṣe, Gídíonì wí pé, Á! Olúwa Olorun! nítorí mo ti rí àngẹ̀lì Olúwa lójúkojú. Àwọn Onídàájọ̀ 6:17–22.

Àngẹ̀lì nàà farahàn sí Gídíonì ní ẹ̀ṣẹ̀ kìn-ín-ní orí nàà, ó sì pè Gídíonì ní “akíkanjú ọ̀kùnrin ọ̀lọ̀lá-nínú ogun,” Gídíonì sì bèèrè fún àmì kan láti fi jẹ̀rì ipè nàà. Lẹ̀yìn nàà, Gídíonì bèèrè pé kí àngẹ̀lì nàà dúró, àngẹ̀lì tí ó sì dúró nínú à̀sòtẹ̀lẹ̀ ni àngẹ̀lì kejì. Lẹ̀yìn tí àkòkò idúró nàà parí, Gídíonì gbé ọ̀rẹ-ẹ̀bọ̀ kan kalẹ̀, iná sì run ọ̀rẹ-ẹ̀bọ̀ nàà. Gídíonì wà ní wákàtí keṣà̀n-án, nítorí Elijah ni ẹ̀bọ̀ alẹ́, wákàtí keṣà̀n-án nàà sì ni ọ̀fin Ojọ̀ Àikú nígbà tí àwọn ahọ̀n iná ti Pénítikósítì bá ara wọn mu. Gídíonì ṣojú ẹ̀gbẹ̀ kan tí ó rí Olúwa lójúkojú, èyí sì ni ohun tí ó ṣẹ̀lẹ̀ sí Dáníẹ̀lì ní orí kẹ̀wàá. Nígbà tí Gídíonì rí iná nàà ń run ọ̀rẹ-ẹ̀bọ̀ nàà, nígbà nàà ni ó mò pé òun ti ń bá Olúwa lẹ̀, ẹ̀ni tí ó ti rí lójúkojú.

Gídíonì jí sí ọ̀títọ̀ yìí nígbà tí iṣẹ̀ ìyanu iná fi mú ààmì nàà dájú, ààmì nàà sì ni Gídíonì, akọ̀ni alágbára Olorun, àti ọ̀mọ-ogun àwọn àlùfáà ọ̀dúnrún mẹ̀ta, tí gbogbo wọn ní ọ̀wọ̀ wọn àwọn tábilì ọ̀dúnrún mẹ̀ta ti Hábakúkù. Ààmì nàà, tábilì àsiá ni Gídíonì fúnra rẹ̀, àti ọ̀mọ-ogun ọ̀dúnrún mẹ̀ta nàà, èyí tí ó sì tún jẹ́ ọ̀mọ-ogun alágbára ti Èsékíẹ̀lì—tí ó dide dúró nínú orí ketàlélẹ̀gbọ̀n.

Nígbà tí a ya Àgọ̀ Ìpadé sí mímọ̀ ní Lefitíkù 9:23, 24, lẹ̀yìn àwọn ẹ̀bọ̀ àkòkò Ááronì gégé bí olórí àlùfáà, iná jáde láti iwájú Olúwa, ó sì run ẹ̀bọ̀ sísun àti ọ̀rá tí ó wà lóri pẹ̀pẹ̀. Àwọn èniyàn kigbe, wọn sì dojúbolẹ̀ nínú ibẹ̀rù ọ̀lá. Èyí gbọ̀dò, ilà lóri ilà, bá iná Èlìjà mú.

Àdùrà Esra ní wákàtí kẹsàn-án fún iyàtò àlikámà àti èpò, tí ó şelẹ̀ ní àkókò òfin Ojọ̀ Àikú, nígbà náà ni a mú un şe nígbà tí ijọ̀ oníjà yí padà sí ijọ̀ olùşẹgun. Ó gbọdọ̀ tún bá iná Gideoni mu pẹ̀lú. Iná tí ń jọ̀ run lórí ẹbọ̀ àkókó Áárónì, tí a rú léyìn ojọ̀ méje iyàsímímọ̀ ní ojọ̀ kejo, padà wá ní ojọ̀ kan náà, ó sì pa àwọn ọmọ̀ méji búburú Áárónì run. Nígbà tí a bá tú Èmí Mímọ̀ jáde láìní òşuwọn ní wákàtí kẹsàn-án, ní àkókò òfin Ojọ̀ Àikú, yòò sí iyàtò láàárín ẹyà méji àwọn àlùfàà, ijọ̀ olùşẹgun yòò sì bèrẹ̀ işè tí ẹşin funfun ti Èfésù dúró fún, tí ń jáde lo ní işẹgun àti láti şẹgun. Ifòròró ijọ̀ olùşẹgun rí ẹlérí keji nínú tẹ̀npilì Solomoni.

Iyàsímímọ̀ tẹ̀npilì Solomoni nínú 2 Kronika 7:1–3, léyìn àdùrà Solomoni, iná sọkalẹ̀ láti ọrun wá, ó sì jọ̀ ẹbọ̀ sísun àti àwọn ẹbọ̀ rúbọ̀ run. Ọgo Oluwa kún inú tẹ̀npilì náà, ó sì mú kí àwọn èniyàn foribalẹ̀, wọn sì kéde rere Olorun àti àánù rẹ̀ tí ó dúró láéláé. Ní àkókò òfin Ojọ̀ Àikú, a gbé ijọ̀ ajagunmolu sọkè lórí gbogbo àwọn òkè gégé bí adé àti gégé bí àsíá gégé bí Sekariah àti Isaiah ti sọ. Nígbà tí iná sọkalẹ̀ ní iyàsímímọ̀ tẹ̀npilì Solomoni, ọgo Oluwa kún tẹ̀npilì náà, èyí tí ó jẹ̀ àpẹrẹ̀ pé irò kàkàkí keje ti parí işè rẹ̀ lórí àwọn èniyàn Olorun, ó sì fẹrẹ̀ parí işè kan náà lórí àwọn òşişè wákàtí kọkànlá. Kàkàkí keje ń şàpẹrẹ̀ ètùtù, ipapọ̀ Ìwà-Olorun àti ẹ̀dá èniyàn tí ó şelẹ̀ bí Jesu şe ń gbé ijọba ọgo Rẹ̀ sọkè. Iná náà tí ó sọkalẹ̀ wá ní àgọ̀ Mósè àti tẹ̀npilì Solomoni tún jẹ̀ iná idájọ̀ fún ọmọ̀ Aaroni, gégé bí ó ti rí fún Dafidi pẹ̀lú.

Ẹbọ̀ Dafidi lórí ilẹ̀ ipakà títẹ̀ ọkà ti Araunah/Ornan ní 1 Kronika 21:26, ní àkókò àjàkálẹ̀-àrùn tí ikànsí àwọn èniyàn tí Dafidi şe mú wá, ni a fi iná láti ọrun dáhùn lórí pẹpẹ̀, tí ó fi hàn pé a ti tẹwọ̀ gbà á, tí ó sì dá àjàkálẹ̀-àrùn náà dúró. Àjàkálẹ̀-àrùn Laodicea parí nígbà tí iná sọkalẹ̀ sóri ẹbọ̀ Dafidi láti dá àjàkálẹ̀-àrùn igbékẹ̀lẹ̀ rẹ̀ lórí agbára àti ọgbọn èniyàn dúró. Iyípadà láti ọdọ̀ èniyàn sí Èniyàn Olorun ni a fi àmì sí nígbà tí a bá ti parí ètùtù, tí a sì gbé ijọ̀ sọkè gégé bí àpáàdì. Ní àkókò náà, ní ibámu pẹ̀lú tẹ̀npilì Solomoni, ọgo Oluwa kún inú tẹ̀npilì náà bí a şe darapọ̀ Ìwà-Olorun mó ẹ̀dá èniyàn.

A ó máa bá ifòròwérọ̀ wa lórí àsikò̀ Ìkéde Áárín Ọru gégé bí a ti şàpẹrẹ̀ rẹ̀ nínú wákàtí kẹta àti kẹsàn-án nínú àpilẹ̀kọ̀ tí ó kàn.

Léyìn ojọ̀ méfà, Jészù sì mú Pétèrù, Jémisì, àti Jòhánù arákùnrin rẹ̀, ó sì gbé wọn lo sí orí òkè gíga kan ní ikòkò. A sì yí i padà níwájú wọn: ojú rẹ̀ sì ń tàn bí oòrùn, aşọ̀ rẹ̀ sì funfun bí imólẹ̀. Kíyèsì i, Mósè àti Éljà sì farahàn fún wọn, wọn ń bá a sọrò.

Nígbà náà ni Pétèrù dáhùn, ó sì wí fún Jészù pé, Olúwa, ó dára kí àwa wà níhìn-ín yí: bí o bá fẹ̀, jẹ̀ kí a kọ̀ àgọ̀ męta níhìn-ín yí; ọkan fún ọ, ọkan fún Mósè, àti ọkan fún Éljà. Bí ó sì ti ń sọrò náà lówọ̀, kíyèsì i, àwọşánmà tí ń tàn mólẹ̀ bo wọn; sì kíyèsì i, ohùn kan láti inú àwọşánmà náà wí pé, Èyí ni Ọmọ̀ mi àyànfẹ̀, ẹni tí inú mi dùn sí gidigidi; ẹ̀ gbọ̀ tirẹ̀.

Nígbà tí àwọn ọmọ̀-èyìn sì gbọ̀ ọ̀, wọn dojúbolẹ̀, ẹ̀rù sì bà wọn gidigidi. Jesu sì wá, ó fi ọwọ̀ kàn wọn, ó sì wí pé, Ẹ̀ dide, ẹ̀ má sì bèrù.

Nígbà tí wọn sì gbé ojú wọn sọkè, wọn kò rí ẹnikẹni mó, bí kò şe Jesu nikan. Bí wọn sì ti ń sọkalẹ̀ láti orí òkè náà, Jesu paşẹ̀ fún wọn, ó ní, Ẹ̀ má şe sọ iran náà fún ẹnikẹni, títí Ọmọ̀ èniyàn yòò fi jí dide padà kúrò nínú òkú. Matteu 17:1–9.